

УДК 72.038

Келюх В.Г., студент
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

МЕТАМОДЕРНІЗМ ЯК КОМПРОМІС МІЖ ВІЧНІСТЮ І ТИМЧАСОВІСТЮ

Анотація: у статті висвітлена тема ідеологічного підґрунтя для подальшого розвитку архітектури, як частини соціо-культурного процесу та відповідної ролі концепції метамодерну. Проаналізовано поняття метамодернізму та розглянуто деякі роботи архітектурного бюро Herzog & de Meuron (Швейцарія) з позиції даного напрямку.

Ключові слова: метамодерн, постпостмодернізм, осциляція, неоромантизм.

Постановка проблеми. Сучасна архітектура як частина нашої цивілізації знаходиться у кризисному становищі. Вже давно є обговореним та засвідченим кінець ери постмодернізму. Проблема вибору нових культурних методик є дуже гострою та дискусійною темою. Наше суспільство опинилося на роздоріжжі багатьох шляхів, які загалом описуються терміном «постпостмодернізм». При цьому однією з найпопулярніших концепцій розвитку архітектури наразі є метамодернізм.

Сучасний стан досліджень. Альтернативу постмодернізму шукали ще за часів його зародження, але найбільш активні спроби здійснюються, починаючи з терактів 11 вересня 2001 року у Нью-Йорці, коли принципи постмодерністської філософії, зокрема ідея «кінця історії», потерпіли крах, і з'явилася гостра потреба визначення характеристик нової культурної епохи. Філософ Алан Кірбі у статті «Смерть постмодернізму і те, що після», написаної у 2006 році, розвиває концепцію псевдомодернізму, пізніше пропонує назву «цифромодернізм» [1].

У 2009 році світ почув термін «альтермодерн», введений культурологом та художнім критиком Ніколя Бурріо [2].

Головною темою статті є розгляд та осмислення поняття метамодернізму, запропонованого нідерландськими філософами Робіном ван ден Аккером та Тімотеусом Вермюлленом у своєму есе «Нотатки про метамодернізм», опублікованому у 2010 році [3].

Основними завданнями статті є:

- розглянути основні глобальні тенденції у суспільстві, залежність архітектури від них;

- проаналізувати феномен метамодерну, його шанси стати домінуючим культурним явищем, його переваги та недоліки;
- розглянути твори архітектури, які теоретиками метамодернізму відносяться до цього стилю.

Виклад основного матеріалу. Постмодернізм очевидно давно припинив своє існування і нині «догорає» лише у невеликій частині масової культури. В сучасному інтелектуальному середовищі, серед великого розмаїття статей та дискурсів на цю тему, постмодернізм здебільшого визнається застарілим, неактуальним та неспроможним пристосовуватись до сучасних реалій життя. Найяскравіше це виявляється у постмодерністській філософії та літературі, абсолютна більшість вагомих праць яких відноситься ще до 70-80-х років ХХ століття. Щодо архітектури, то вплив постмодернізму тут наразі майже не відчувається, натомість чітко проявляються нові риси та тенденції, які дозволяють об'єднати їх у абсолютно новий напрямок.

Майбутнє архітектури після постмодернізму варто шукати, в першу чергу, в соціологічній площині. Для цього необхідно проаналізувати сучасний стан суспільства та тенденції його розвитку. Можна виділити три глобальні вектори суспільної думки. Перший з них – продовження руху до мультикультуралізму та глобалізації, тобто до стирання культурних, національних, мовних кордонів, що є прямим продовженням постмодерну. Суспільство в такому випадку розглядають як посткультурне. За таких умов важко очікувати якогось нового глобального культурного руху. Зокрема в архітектурі можуть існувати лише окремі течії (нині, наприклад, це біотек, деконструктивізм тощо) в контексті загальної посткультурної парадигми.

Друга суспільна течія, яка останнім часом все більше набирає популярності – це зростання правого популізму, традиціоналізму, консерватизму тощо. Рух у такому напрямку означає посилення впливу традиційних цінностей, класичної культури, збільшення соціального та культурного розмежування. На архітектурі такі тенденції можуть відобразитися черговим поверненням класичних форм, відновленням традиційних уявлень про мистецтво та красу.

Третя зростаюча соціальна тенденція, яка може мати доволі вагомі наслідки – це поступовий супротив прогресу, цивілізації, сучасному стилю життя, соціальним інститутам тощо. Все популярнішими стають такі напрямки політичної та філософської думки як неолуддизм, анархо-примітивізм, дауншифтинг, антиконсюмеризм, відлюдництво та інші. В архітектурі ці погляди втілюються, зокрема, в розповсюдженні екопоселень та будинків відлюдників. Зростає незадоволення тим відчуженням, яке людина відчуває в

умовах мегаполісів. У філософії метамодерну явище створення самоорганізованих людських просторів отримало назву «інтеріоріті» [3].

Через велику кількість протиріч та поглядів на них сучасна культура нині гостро потребує консолідуючої доктрини, яка зможе об'єднати суспільство. Найбільш перспективною та життєздатною такою доктриною може виступити концепція метамодернізму. Даний термін з'явився як спроба описати, проаналізувати та систематизувати тенденції в культурі та суспільстві після констатованого закінчення постмодернізму. На думку його творців, характерною рисою так званої культури постпостмодерну є, в першу чергу, прагнення до нової чуттєвості та щирості, на протигагу постмодерністській іронії та несерйозності. Основою метамодерністської філософії є принцип осциляції, або «маятника», що розкачується між принципами модерну та постмодерну, а саме між: глобальними метанарративами та іронічним сприйняттям людських цінностей; наївністю та цинізмом; конструкцією та деконструкцією; вічністю і тимчасовістю; «високою» та масовою культурою. Як тільки маятник у своєму коливанні доходить до радикальності модернізму, він одразу ж «гаситься» іронічністю постмодернізму, і навпаки. Засади модерну та постмодерну можна розглядати через призму Гегелівської філософії як тезис та антитезис, на основі яких потрібно знайти синтез, який включатиме в себе все раціональне з них [3].

Те прагнення до нової чуттєвості, на яке звертають увагу Робін ван ден Аккер та Тімотеус Вермюллен, знаходить своє відображення у різних видах мистецтва. Зокрема в архітектурі ці погляди втілюються в творчості Жака Герцога та П'єра де Меврона, засновників швейцарського архітектурного бюро Herzog & de Meuron. Творчість цього бюро характеризується коливанням між полюсами модерну та постмодерну в спробі віднайти нову естетику, їх стиль ідеологи метамодерну описують як неоромантичний.

Проекти Herzog & de Meuron відображують процес метамодерністської осциляції: їх форми підкреслено динамічні, рухомі, невизначені у просторі та часі, вони нарочито тимчасові, хоча й створені на віки; вони характеризують пошук втрачених у епоху постмодерну істин та ідеалів, при цьому не вдаючись до фанатизму модернізму. Найбільш показними прикладами їх творчості є: Ельбська філармонія, зовнішній вигляд якої нагадує собою танучий айсберг; Бібліотека Бранденбургського Технічного університету з її в'язкою, текучою формою; Китайський національний стадіон в Пекіні, прозваний "Пташиним гніздом", який зачаровує своєю динамічністю; Caixa Forum Madrid, екстер'єр якого наполовину заіржавілий, а на іншу половину зарослий мохом, що показує верховенство природи, та важливість гармонійного співіснування людини з нею. На рисунках 1, 2 наведено приклади проектів бюро Herzog & de Meuron.

Рис.1. Ельбська філармонія, *Herzog & de Meuron*

Рис.2. Бібліотека Бранденбургського Технічного університету, *Herzog & de Meuron*

Висновок. Метамодернізм – універсальна концепція, якої нині так потребує наше суспільство. Вона може стати потужним об'єднуючим фактором завдяки своїй гнучкості та здатності задовільнити ідеологічні потреби різних сторін розколотого соціуму. Компромісність метамодернізму дозволяє йому стати основою для посткультурного суспільства, задовольняючи при цьому бажання певних соціальних груп відновити втрачені цінності. Ця концепція зокрема дозволить втілювати бажання багатьох людей до єднання з природою. Тенденції, характерні для метамодернізму, проявляються з усе більшою силою, що дає надію стверджувати, що з часом він може стати основним культурним напрямком та архітектурним стилем.

Література:

1. Kirby A. *Digimodernism: How New Technologies Dismantle the Postmodern and Reconfigure Our Culture* / A. Kirby. – New York ; London: Continuum, 2009. – [Електронний ресурс]: режим доступу: http://philosophynow.org/issues/58/The_Death_of_Postmodernism_And_Beyond.
2. N. Bourriaud *Altermodern* / Nicolas Bourriaud // – М. : Tate Publishing, 2009. – 224 p.
3. Vermeulen T., Akker R. van den. *Notes on Metamodernism* / T. Vermeulen, R. van den Akker // *Journal of Aesthetics and Culture*. – 2010. – Vol. 2. – P. 10 – 24.

Аннотация

Келюх В.Г., студент Национальный авиационный университет, г. Киев, Украина.

Метамодернизм как компромисс между вечностью и временностью.

В статье освещена тема идеологической основы для дальнейшего развития архитектуры как части социо-культурного процесса и соответствующей роли концепции метамодерна. Проанализировано понятие метамодернизма и рассмотрены некоторые работы архитектурного бюро Herzog & de Meuron (Швейцария) с позиции данного направления.

Ключевые слова: метамодерн, постпостмодернизм, осцилляция, неоромантизм.

Annotation

Keliukh V.G., student, National Aviation University, Kiev, Ukraine.

Metamodernism as compromise between eternity and temporarity.

The main subject of the article is ideological foundation for the further development of architecture, as the part of global socio-cultural process and the role of metamodern conception in it. It highlights the topic of the modern tendencies in society, their essence and also their possible influence on architectural process, it describes three main modern sociological tendencies that possibly can make a big impact on the international architectural process. The article sheds light on the alternative variants of cultural trends that could replace postmodernism and history of the search for a new direction that can describe the new changes in society and culture. It also covers the theme of the current state of culture, it's problems and perspectives especially in architecture. Negative aspects of postmodernism were identified and examples of crisis in architecture of postmodernism were given. An analysis of the conception of metamodernism, its history of appearance and development, its advantages compared to modernism and postmodernism was carried out. The article presents an analysis of a few main works of the architectural bureau Herzog & de Meuron (Switzerland) from the position of this art style. Four architectural masterpieces of Herzog & de Meuron were examined through the prism of metamodernism oscillation in accordance with Robin van den Akker's and Timotheus Vermeulen's philosophy. The architecture of Elbe philharmony-as the main and the most famous example of metamodern art was also considered. In this article were also given arguments of the viability of this cultural conception and his compromise in resolving the acute social and political tension in society. An analysis of the possibilities of metamodernism to become the dominant cultural phenomenon was also conducted.

Keywords: metamodern, postpostmodernism, oscillation, neoromantism.